

Bemærkninger til forslaget

Asbeststøvets farlighed har været kendt siden århundredskiftet. En engelsk forsker beskrev så tidligt som i 1907, hvorledes obduktionen af en ung arbejder havde vist forandringer i lungerne på grund af mikroskopiske asbestfibre, som havde indlejret sig i lungevævet. Arbejderen var i øvrigt den sidste overlevende ud af 10, som 14 år tidligere var begyndt at arbejde i en asbesttekstilfabrik.

I 1927 lå der en mere detaljeret beskrivelse af hele sygdomsbilledet. Og i 1934 blev lungekræft beskrevet hos arbejdere med asbestose. I 1960 påviste man, at der var en sammenhæng mellem asbest og lunge-ughindekræft (mesotheliom).

Til trods for denne endog meget veldokumenterede viden skete der først noget herhjemme i 1972, hvor bl.a. påsprøjtning af frie asbestfibre til isoleringsformål blev forbudt. Og dette forbud blev så fulgt op i 1980 med regler, der forbyder erhvervs-mæssig anvendelse af asbest, dog med *visse undtælgelser*.

Der er således foregået en fantastisk sjakren med arbejdernes liv og helbred i årtier. Og verdensproduktionen af asbest er eksploderet siden århundredskiftet, dvs. helbredsproblemerne er blevet større og større. I 1900 blev der produceret ca. 32.000 ton pr. år. I 1978 blev der produceret 6 mill. ton pr. år!

Dansk Eternitfabrik i Ålborg har fået dispensation for erhvervs-mæssig anvendelse af asbestcement. Først til 1. januar 1985, derefter til 1. januar 1990.

Det vil sige, at der den dag i dag produceres eternitplader med arbejdernes liv og helbred som indsats, selv om der fra fabrikkens side er gjort meget for at gøre fabrikken så støvfri som muligt. Men der er *ingen*, der har kunnet garantere, at den forlængede dispensation ikke giver anledning til nye tilfælde af asbestose, lungekræft og mesotheliom.

På et spørgsmål i marts 1984 til arbejdsministeren, om man havde beregnet, hvor mange nye tilfælde af lungekræft og mesotheliom der kunne forventes ved den fortsatte asbestpåvirkning af arbejderne, svarede direktoratet for arbejdstilsynet

på ministerens vegne. Arbejdstilsynet havde *ikke* foretaget beregning over, hvor mange nye tilfælde der kunne forventes. Men ved de foranstaltninger, som skulle gennemføres for at opnå dispensationen, ville der ske en nedsættelse af mængden af asbestfibre. Dette kombineret med støvsvage bearbejdningsmetoder ville nedsætte risikoen for, at arbejderne pådrog sig en asbestforårsaget sygdom, mente arbejdstilsynet. Dette betyder på et jævnt og ligetil dansk, at jo mindre doser man udsættes for, jo mindre er risikoen! Men det er værd at bemærke, at arbejdstilsynet ikke har kunnet skrive, at der ingen risiko er. Svævende i luften står altså stadigvæk spørgsmålet, hvor mange nye tilfælde vi skal se. Og det spørgsmål må blafre i vinden de næste 20, 30, 40 år. Så længe kan det jo tage for nye tilfælde at komme til syne.

Men risikoen eksisterer ikke blot for eternitfabrikkens arbejdere. Den eksisterer også for byggebranchens arbejdere. På byggepladserne står arbejderne og tilskærer asbestplader den dag i dag. Godt nok skal asbestcementprodukter til byggebranchen *så vidt muligt* være tilpasset den påtænkte anvendelse. Men hvad bølgeplader angår, skal ca. 60 pct. af den solgte mængde færdigtillpassede produkter bearbejdes på byggepladserne.

Asbesten vil i øvrigt, selv om dispensationerne trækkes tilbage, forurene danske arbejdspladser i år fremover, idet der er asbest i de gamle konstruktioner. Asbesten sidder stadigvæk i gammelt isoleringsmateriale, og det er meget svært ikke at blive udsat for asbestfibre, når man skal arbejde med disse materialer, f.eks. i forbindelse med nedrivnings- og reparationsarbejder.

Hele sagen er så meget mere grotesk, når man tænker på, at Dansk Eternitfabrik i dag har et fuldt asbestfrit eternitprogram, og at fabrikken på »Byggeri for Milliarder« nærmest pralede af, at fabrikken viste vejen til en asbestfri verden.

I arbejdstilsynets brev til arbejdsmiljørådet den 24. november 1983 er en af forudsætningerne for dispensationen i øvrigt, at forlængelsen vil blive taget op til overvejelse, såfremt der inden 1. januar 1990 fremkommer asbestfri erstatningsprodukter.